

hau, *confluencia* bezala, 1929-an agertu zuela lehen aldiz Bilboko egunkari batean eta azkenez 1969-an Boletín del Instituto Americano de Estudios Vascos (Buenos Aires) aldizkariaren 76-garren zenbakian, urtarrila-martxoa, 40-gn. orrialdean.

Gaineratzen dizkidan ohar jakingarrienak hauek dira: 1934-an Humboldt-en *Berichtigungen und Zusätze* itzuli zuenean, bertako 49... orrialdearen pean hau argitara zuela: «Creo que Ugarte es *enterríos* no siendo nunca isla, aunque lo diga Astarloa (*Apología*, 2 edición, página 87) a quien sigue casi todo el mundo.» Eta, 1935-an, Mogel-en *La Historia y Geografía de España* liburuan dakar, 315-garren orrialdean: «...entre dos riachuelos y esto quiere decir *Uarte*»; eta azpikaldean Justo Gárate-ren oharra: «Véase la pág. 271. Tiene razón, pues es como *Entrambasaguas* y *Laka*.» Eta 271-garren orri hortan, azpikaldeko bigarren deian Justo-ren oharrak dio: «*Ur* en toponimia no es agua, sino río, y *Ugarte* es entre ríos o confluencia como *Conflans*, *Coblentz* y *Cofrentes*. Jamás es isla.»

Beraz, honela argiago dago.

Esan beharrean gara ere, arestian aipatzen dugun Mogel-en lana, *La Historia y Geografía de España ilustradas por el Idioma Vasco* izeneko lan horrek, Garate jaunaren zuzendaritzan eta oharrez argitaratutakoak, Euskaltzaindiko *Euskera*-n ikusi zuela argia, XVI urtea (1935), III - IV zenbakiaren 271/315 orrialdeetan.

Bakoitzari berea.

J. S. M.

**BAI, BAKOITZARI BERA; EUSKALTZAINDIAREN SORRE-
RA DALA TA.**—Euskaltzaindiaren urre-ezteietan, elkargoaren sorrerari buruz eta bere berrogetahamai urteko ekintzeri buruzko lantxo bat gertatu nuen, erderaz, erdal periodistak eskaturik egin nuelako. Izan ere, urre-ezteiak hurbildu zirenean, handik eta hemendik izan nituen berri eskariegatik, sekretario bezala, beharturik nengoan hola-ko zerbait egitera. Lan hau, *La Gran Enciclopedia Vasca*-ren III-gn tomoan, 381/387 orrialdeetan osatuago arkitzen da, azken ikutu batzuekin egina danez (bertatik egin zidaten eskariari erantzunez), baina era ofizialkian *Euskera*-ren XIII-gn tomoan (1968), 293/299 orrialdeetan dator, aldizkari hau Euskaltzaindiarena danez. Lan hoietan, zein batean, zein bestean, ematen ditudan berriak *Primer Congreso de Estudios Vascos* (1919-1920) eta *Euskera*, I (1919-1920) liburuetatik hartuak direla sorreraren berriak eta gainerakoak Euskaltzaindiaren agirietatik. Euskaltzaindia sortu zanean oraindik jaiotzeko nengoanez, beharturik nengoan berriok paper zaharretatik ateratzera, eta paper zaharretara joko banuen zer hoberik aipatu ditu-

dan iturburuak baino? Sorrera garaiko bestelako aldizkari edo egunkarietara jo beharrik ez nuen, eskuetan agiri ofizialak nituelarik.

Gauzak honela direlarik, nere eginkizunean zintzo jokatu dudanez, puntu bat garbi lotu nahi nuke; eta, hau da: *Kamaraka* izenordezko batek, *Alderdi* izeneko aldizkari baten (256-257 zenbakiak, XXIV urtea), 5-gn orrialdean dio: «...vamos a dar algunas precisiones olvidadas en la relación publicada en EUSKERA 1968, páginas 293-294, bajo el título «Bodas de Oro de la Academia de la Lengua Vasca» y suscrito por su Secretario Sr. San Martín.» Eta ondorean azaltzen ditu zenbait gauza ez *Primer Congreso de Estudios Vascos* liburuan (eta biltzar horietan sorte zen Euskaltzaindia) eta ez *Euskera*-n eta ez Euskaltzaindiaren agirietan agertzen ez direnak. Behar bada hala izango dira. Ez dut ukatzen. Baina arestian esan dudanez, oraindik jaiotzeke nengoan, eta lana gertatzerakoan zeri egin behar nion kasu? Agiri ofizialeri ala hor zehar banandurik zabiltzan papereri? Ez dago esan beharrik.

Baina, hori gutxi balitz, Cosme Elguezabal-en izena bi aldiz aipatzen nuen *Euskera* XIII (1968) aldizkariko lan horren 294-garren orrialdean, sorreraren meriturik handienak berari emanaz, eta *Kamaraka* (ez dakit jauna ala anderea den ere) dalakoarena bakarrik irakurtzen duenak pentsatuko luke izen hori isildu dudala. Elgezabal jauna bere alderdiko ideetakoa zela? Agiriak ez dute horrelakorik esaten, ez eta ere bera baino lehenago Euskaltzaindia, edo Euskeraren Akademia (zeren izena ez zan jarri 1919-ra arte) sortzearen ideia eman zuten Adolfo Urkixo edo Arístides Artiñano-ren ideia politikoak ere ez ditu jartzen agiriak. Baina, ba ahal zan hortarako premiari? Eta hoiak ahal dira nere «...precisiones olvidadas en la relación...»? Baina, zer da hau? Gezurtizat hartu nahi?

Hemendik ikusi, euskeraren batasunari buruzko arrazoiak zela-koan izango diren lan horretan. Onak gaude horren eskerreri begira egon behar bagina euskeraren alde hartzen ditugun lan eta nekeen ordainez. Alajaina!

J. SAN MARTIN.

